

»Ni potrebe, da bi v prihodnost gledali preveč pesimistično«

Intervju Na izzive, ki jih je prinesel covid-19, se je velika večina gospodarskih družb odzvala s pospešitvijo digitalizacije svojega delovanja – tempo je hitrejši kot pred epidemijo

V sedanjo krizo so podjetja vstopila poslovno trdnejša kot med krizo leta 2009.

Odziv slovenske ekonomske politike na covid-19 je bil hiter in finančno izdaten.

Za delovanje v času izrednih razmer so za podjetja zelo pomembni lastni viri.

Damjan Viršek

Sredi leta 2020, ki ga je zaznamoval koronavirus, je že jasno, da se spopadamo z gospodarskim zastojem na globalni ravni, ki je podoben udarcu mednarodne finančne krize leta 2009. Nekaj optimizma vliva novica iz Kitajske, kjer so prejšnji teden objavili, da je izvoz v zadnjih mesecih spet začel rasti, v drugem trimesečju leta pa je BDP imel 3,2-odstotno rast. Če bo izboljšanje vzdržno, bo Kitajska prvo večje gospodarstvo, ki se bo vrnilo k okrevanju.

Slovensko gospodarstvo pričakuje, da se bo v območje rastočih povprečij vrnilo v drugi polovici letošnjega leta. Pogovarjali smo se z Mojco Kunšek, direktorico Ajpesa.

Ajpes je ob predstavitvi zbirnih rezultatov poslovanja podjetij leta 2019 ocenil, da so ta na sedanjo krizo boljše pripravljena, kot so bila na prejšnjo. Kje je to opazno?

Leto 2019 lahko označimo kot leto intenzivnejšega vlaganja v nadaljnje delovanje podjetij. Tako so se, bolj kot prejšnja leta, povečala vlaganja v opredmetena in neopredmetena sredstva, naložbene nepremičnine, intenzivnejša je bila tudi rast dolgoročnih finančnih naložb, ob stabilni rasti prostih likvidnih sredstev. Boljše je bilo tudi gospodarjenje z zalogami ter boljša pokritost terjatev z obveznostmi. Gospodarske družbe so se bolj financirale z lastnimi viri sredstev, bile so manj odvisne od tujih izposojenih virov ter s tem boljše pripravljene na izredne razmere. Tako so družbe leta 2008 razpolagale s 34,8 odstotka, leta 2019 pa z 48,8 odstotka kapitala v vseh virih sredstev. Prav tako so poslovanje razpršile na širša gospodarska področja, saj so prihodke na trgih zunaj EU povečala za kar 12 odstotkov ob stabilni

»V sedanjih razmerah so najranljivejše dejavnosti, v katerih je prilagoditev najtežja: storitvene dejavnosti, gostinstvo, gradbeništvo, promet, kultura in razvedrilo.«

rasti prodaje tako na trgih EU kot na domačem trgu. Leta 2019 so gospodarske družbe tudi intenzivno zaposlovale, pri čemer je rast stroškov dela prvič po krizi precej zaostajala za rastjo produktivnosti, kar je temelj gospodarnega poslovanja.

V zmožnostih za absorpiranje posledic krize so med različnimi dejavnostmi gospodarstva najbrž razlike. Katere so najboljše pripravljene, katere najbolj izpostavljene?

Tudi lani so najboljše rezultate dosegale gospodarske družbe v predelovalni dejavnosti, predvsem v farmaciji ter gospodarske družbe v dejavnosti trgovina. Gospodarske družbe v predelovalni dejavnosti so se tudi v času epidemije covid-19 intenzivno zavzemale za nadaljevanje delovnih procesov, iskale nove nabavne kanale, vse zato, da se poslovanje nadaljuje v dobro zaposlenim in družbi. Prav tako so se razmeram primerno prilagodile gospodarske družbe v dejavnosti trgovina, ki se je večinoma preselila na splet. Najranljivejše so pri tem dejavnosti, kjer je prilagoditev na spremenjene pogoje najtežja – to so storitvene dejavnosti, gostinstvo, gradbeništvo, promet, kulturne in razvedrilne dejavnosti ter določene družbe s področja trgovine, kjer si stranka želi pred nakupom blago ogledati.

Različne organizacije, ki spremljajo gospodarska gibanja, v zadnjih mesecih z vsako novo napovedjo izrazijo bolj pesimistična pričakovanja (nazadnje evropska komisija). Kako globoko se bo po vaši oceni »spustila« recesija, torej, kakšen upad BDP lahko letos pričakuje Slovenija in kako hitro ter močno bo okrevanje?

Na Uradu RS za makroekonomske analize in razvoj za letos predvidevajo 7,6-odstotni upad BDP in 4,5-odstotno rast leta 2021. Po drugi strani gospodarska zbornica bolj optimistično napoveduje 4,8-odstotni upad BDP letos in 5,5-odstotno rast prihodnje leto. Po eni strani imamo veliko podjetij, kjer se je rast prihodkov ohranila ali še povečala, po drugi (predvsem v storitveni dejavnosti) pa se bojujejo za obstanek. Dejstvo je, da se je velika večina gospodarskih družb razmeram prilagodila in bistveno hitreje dvignila stopnjo digitalizacije svojega delovanja kot pred nastopom epidemije. Ocenjujem, da ni potrebe po pretirano pesimističnem pogledu na prihodnost.

Država je v prvih mesecih epidemije covid-19 sprejela različne sheme pomoči podjetjem, ki so morala ustaviti poslovanje, začasno poslati zaposlene na čakanje in podobno. Kako ocenjujete uspešnost teh ukrepov?

»Pri samostojnih podjetnikih je odziv na covid-19 opazen tudi v številnih izbrisih, saj jih je bilo marca letos iz registra izbrisanih 2092, aprila 1513 in maja 1072.«

Odziv slovenske ekonomske politike na covid-19 je bil hiter in finančno izdaten, gospodarstvu je prolongiral obveznosti, podaljšal plačilne roke, financiral čakanje na delo, uvedel »turistične bone« in podobno. Tudi Ajpes je aktivno sodeloval pri uvajanju protikoronskih ukrepov na področju administrativnih razbremenitev in na področju zagotavljanja likvidnosti, saj od aprila izvaja večstranski pobor medsebojnih obveznosti dvakrat na mesec, potrdilo o sodelovanju v obveznem poboru pa je dokazilo o izpolnjevanju pogoja za pridobitev likvidnostnega bančnega kredita z državnim poroštvo. Ajpes je tudi razširil krog prejemnikov podatkov registra nastanitvenih obratov ter sistema eTurizem, na podlagi česar finančna uprava lahko izvaja nadzor pri uporabi turističnih bonov. Vsi ukrepi so bili dobrodošli za gospodarstvo in zaposlene, saj se

Subvencijski ukrepi države ob epidemiji so bili za gospodarstvo in zaposlene dobri tudi zato, ker se je zmanjšal pritisk na zniževanje stroškov dela, meni Mojca Kunšek. FOTO UROŠ HOČEVAR

Velikost podjetja še ni zagotovilo, da (vedno) posluje z dobičkom

PODJETJA Z NAJVEČ ZAPOSLENIMI 2019

podjetje	Število zaposlenih po delovnih urah
1. Mercator, Ljubljana	8.007
2. Pošta Slovenije, Maribor	5.451
3. Krka, Novo mesto	5.432
4. Gorenje, Velenje	4.245
5. Lek, Ljubljana	4.006
6. Revoz, Novo mesto	3.212
7. Engrotuš, Celje	2.743
8. Adecco H. R., Ljubljana	2.639
9. SŽ - infrastruktura, Ljubljana	2.164
10. Telekom Slovenije, Ljubljana	2.102
11. SŽ - VIT, Ljubljana	1.988
12. Petrol, Ljubljana	1.947
13. Mahle Electric Drives Slovenija, Šempeter pri Gorici	1.929
14. Hella Saturnus Slovenija, Ljubljana	1.870
15. LTH Castings, Škofja Loka	1.863
16. Unior, Zreče	1.756
17. Hit Nova Gorica	1.619
18. Luka Koper, Koper	1.487
19. Perutnina Ptuj	1.436
20. Odelo Slovenija, Prebold	1.365
21. Dars, Celje	1.212
22. SŽ - tovarni promet, Ljubljana	1.202
23. Sava Turizem, Ljubljana	1.179
24. Premogovnik Velenje	1.163
25. BSH hišni aparati, Nazarje	1.138

DELO Vir: Ajpes

NAJVEČJI DOBIČKI

podjetje	čisti dobiček (v eur)
1. Krka, Novo mesto	249.410.661
2. KD Group, Ljubljana	146.667.141
3. Dars, Celje	139.611.455
4. Lek, Ljubljana	115.812.456
5. Petrol, Ljubljana	60.249.229
6. HSE, Ljubljana	60.117.717
7. DUTB, Ljubljana	40.158.478
8. Luka Koper, Koper	38.818.611
9. Centrice Real Estate, Ljubljana	38.677.459
10. Adria Mobil, Novo mesto	34.131.453
11. LTH Castings, Škofja Loka	34.006.221
12. Hella Saturnus Slovenija, Ljubljana	29.637.765
13. Gen, Krško	27.383.266
14. OMV Slovenija, Koper	24.924.200
15. Pivovarna Laško Union, Ljubljana	24.388.622
16. Revoz, Novo mesto	24.168.480
17. Atlantic Droga Kolinska, Ljubljana	23.536.693
18. Heta Asset Resolution, Ljubljana	22.712.272
19. Cinkarna Celje	21.436.385
20. TAB, Mežica	21.101.598
21. Količevo Karton, Domžale	19.583.623
22. Eles, Ljubljana	17.335.995
23. Akrapovič, Ivančna Gorica	16.674.429
24. Gen-I, Krško	15.527.599
25. Salonit Anhovo	15.130.739

NAJVEČJE IZGUBE

čisti izguba (v eur)	podjetje
1. -59.518.785	Gorenje, Velenje
2. -23.429.900	Mahle Electric Drives Slovenija, Šempeter pri Gorici
3. -19.582.324	TEŠ, Šoštanj
4. -16.617.572	SDH, Ljubljana
5. -16.239.851	Kapitalska družba, Ljubljana
6. -13.806.610	Mercator, Ljubljana
7. -10.938.510	SG Automotive, Slovenske Konjice
8. -9.377.694	Ansaldo Nucleare Slovenija, Ljubljana
9. -8.908.889	DZS, Ljubljana
10. -6.719.262	Litostroj Power, Ljubljana
11. -6.615.826	R. I. N., Ljubljana
12. -6.584.420	Premogovnik Velenje
13. -5.808.993	Holtec International, Ljubljana
14. -5.341.100	KD, Ljubljana
15. -5.206.981	FC Olimpija, Ljubljana
16. -4.872.305	Mytilineos, Ljubljana
17. -4.464.731	Mons, Ljubljana
18. -4.437.319	AstraZeneca, Ljubljana
19. -4.077.928	M1, Ljubljana
20. -3.973.484	Marifarm, Maribor
21. -3.843.392	Sportina Bled
22. -3.725.809	Istrabenz, Portorož
23. -3.385.684	Impresa Grassetto, Ljubljana
24. -3.361.882	KS Naložbe, Ljubljana
25. -2.958.349	IP Obala, Ljubljana

je pritisk na zmanjševanje stroškov dela s tem zmanjšal. Država je podjetjem v različnih dejavnostih omogočila tudi različne subvencije, pri čemer podjetja pričakujejo tudi večjo intenzivnost bank pri zagotavljanju premostitvenih kreditov.

Kakšne vrste ukrepov za prilagoditev novim razmeram so sprejemala podjetja sama?

Gospodarske družbe so se že od prvih zaznav širitve virusa prizadevale za ohranitev poslovanja, zato so delovne procese reorganizirale, omogočala delo z oddaljenim dostopom in razmejevala prisotnost zaposlenih znotraj organizacijskih enot, vse zato, da se širitev ogroženosti zaposlenih zmanjša in poslovanje družb nadaljuje. Pri samostojnih podjetnikih je bil odziv na covid-19 opazen tudi v številnih izbrisih, saj jih je bilo marca letos izbrisanih 2092, aprila 1513 in maja 1072 samostojnih podjetnikov. V teh mesecih beležimo negativno bilanco vpisov oziroma izbrisov samostojnih podjetnikov, pri čemer se je podjetniški optimizem povrnil pri samostojnih podjetnikih šele junija. Na področju gospodarskih družb je bil takšen »registrski« pesimizem zaznan le aprila. Podjetja so se prilagodila razmeram tudi z večjo digitalizacijo poslovanja, dopolnjevanjem razpršenosti dobaviteljev ter kupcev, marsika-

tero manjše podjetje pa je razširilo svoj nabor dejavnosti na področje dobave in izdelave zaščitne opreme.

Kakšne možnosti za prestrukturiranje svojega poslovanja imajo podjetja, če bodo izredne zdravstvene razmere v zvezi s covidom-19 trajale dlje, morda tudi v leto 2021?

Večja prestrukturiranja podjetij v kratkem času je težko pričakovati. V času epidemije se je pokazala pomembnost digitalizacije poslovanja, urejenost logistike ter samopreskrbe. Medtem ko oskrba z energenti ni bila motena, je bila zaznana izpostavljenost Slovenije tujim dobavnim verigam živilskih proizvodov. Prav tako je postala očitna vrzel v delovni zakonodaji, kar nakazuje, da je treba tudi za čas normalnega poslovanja podjetij ustrezno zakonsko urediti izvajanje dela z oddaljenim dostopom.

Panoge, kot so farmacija, že zdaj poročajo, da bo leto 2020 zanje poslovno uspešno. Na drugi strani je na primer turizem, ki mu v določenih segmentih grozi popoln zastoj. Kako utegne covid-19 vplivati na spremembe v strukturi slovenskega gospodarstva?

Širši ekonomski prostor Evropske unije se usklajuje in prilagaja

ukrepe ekonomske politike razmeram, tudi z rahljanjem določenih pravil. Tudi slovensko gospodarstvo je večinoma odvisno od prodaje na tujih trgih. Glede na naravo dela je in bo v primeru nastanka izrednih razmer najbolj ogrožena storitvena dejavnost – turizem, gostinstvo in tudi gradbeništvo ter javni prevoz. V tem kontekstu bo pomembna predvsem elastičnost podjetij in zmožnost prilagajanja njihovega delovanja tudi v čas motenih fizičnih stikov. Pomembna je predvsem zdrava podstata delovanja podjetja, brez zadolženosti. Za delovanje v času izrednih razmer so zelo pomembni lastni viri. K slovenskemu BDP največ pripomore predelovalna dejavnost, sledijo trgovina, promet in skladiščenje, strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, na petem mestu je gradbeništvo. Glede na navedeno in zadolženost lahko v primeru poslabšanja razmer pričakujemo večji vpliv na padec BDP predvsem zaradi neugodnih razmer za delovanje gradbeništva, strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti in tudi na nekaterih področjih trgovine. Pri tem ima seveda pomembno vlogo tudi država z ukrepi, ki ustvarjajo primerno gospodarsko in konkurenčno okolje za vse vrste gospodarskih subjektov v vseh razmerah.